IV
43285

Posamezna številka: 1 Din. Poštnina plačana v gotovini!

Leto I. Proletarci vseh dežel, združite se! Št. 1.

Ljubljana, 23. oktobra 1922. Izhaja vsakih 14 dni.

Strokovno organiziranemu proletariatu!

Vsem delavcem in nameščencem!

Gospodarski položaj proletarskega razreda, izkoriščanih in zatiranih delavcev in nameščencev v Sloveniji, kakor tudi v ostali Jugoslaviji in na celem svetu, je izredno težak.

STROKOVNA BORBA proletarskega razreda je v prvi vrsti gospodarska borba izkoriščanih proti izkoriščevalcem, borba dela s kapitalom.

Da bi pravilno postavili osnovno linijo gospodarske, strokovne borbe proletariata Slovenije, moramo predvsem konštatirati gospodarski položaj delavskega razreda Slovenije in ugotoviti stanje strokovnega gibanja, pa na podlagi tega ter na podlagi težkih izkušenj iz večletne strokovne borbe določiti najbližje naloge strokovnega gibanja v Sloveniji in Jugoslaviji.

Gospodarska kriza, posledica imperialistične vojne.

Tudi v najnormalnejših časih kapitalističnega proizvajanja je gospodarski položaj proletariata vseh najemnih delavcev in uslužbencev težak. Proletariat je navadno blago — mezdni suženj — ki ga kupuje kapitalizem na tržišču delovne sile. Kapitalist plača to blago samo v toliki meri, v kolikor mu prinaša dobiček. Čim mezdni suženj zgubi dobičkonosnost, ga kapitalist brez milosti vrže na ulico. Brezposelnost, izpori, kronično gladovanje, prezgodno umiranje, vsestransko fizično in moralno propadanje delovne sile ter njih direktna posledica, prostitucija, alkoholizem, epidemične bolezni, lumpenproletarstvo in splošno obubožanje, so neizogibne posledice kapitalističnega sistema proizvajanja.

Te posledice so tem strašnejše, v kolikor manjša je zavednost proletariata ter njegov odpor proti izkoriščanju od kapitala.

Premajhna zavednost internacionalnega proletariata in izdajalstvo njegovih voditeljev, ki so se vpregli v voz kapitalistične vojne politike, je bilo vzrok, da so kapiltalisti sveta pognali čez 50 milijonov delavnega ljudstva na mesarsko medsebojno klanje za interese internacionalnega Velekapitala. Čez sto milijonov delavcev, kmetov in nameščencev je več let ali direktno uničevalo in rušilo proizvajalna sredstva, v prvi vrsti delovno moč — ali pa proizvajalo razrušilna sredstva: orožje in eksplozive.

Posledica tega strašnega rušenja razbijanja in uničevanja je v zgodovini človeštva dosedaj še nepoznana, strašna gospodarska kriza celega sveta.

Ker je kapitalizem internacionalen in njegovo gospodarstvo povezano z ozkimi vezmi na celem svetu, je gospodarska kriza vsesplošna.

Posebno občutna pa je v novovstvarjeni državi, v Jugoslaviji, ki je bila torišče svetovne vojne in takorekoč cela v vojni sferi. Srbija in Bosna, kakor tudi Makedonija in skoraj celi Balkan so bile pregažene od imperialističnih hord in so predstavljale kup kadečih se razvalin. Ne mnogo bolje je v ostalih pokrajinah, posebno v Sloveniji, ki je bila v frontni zoni.

Vrhutega je Slovenija vsled imperialistične mirovne pogodbe odtrgana od morskega zaledja ter odrezana od prejšnjih gospodarskih središč.

Zavladal je mladi nesposobni kapitalistični razred, po večini verižniškega izvora, ki ima pred očmi — ne blagor dežele in ljudstva — temveč je nenasiten v svojem grabežljivem pohlepu po hitrem profitu.

Kakor povsod na svetu, tako hočejo tudi pri nas kapitalisti zvaliti ogromno breme vojnih posledic na rame proletariata, na šibka pleča izmučenih in do skrajnih sil gospodarsko izčrpanih delavcev in nastavljencev.

Strokovne organizacije, ki naj bi v tem najtežjem času odbijale gospodarsko ofenzivo kapitala, so bile med vojno skoraj uničene po krivdi svojih voditeljev, ki so podpirali vojno, podpisovali z od ust odtrganimi delavskimi groši vojna posojila itd.

V kolikor so se v Sloveniji strokovne organizacije obnovile in narasle po prevratu, so postale žrtve tipov a lá Kristan, ki so jih vdinjali v svoje sebične namene, da bi potom njih splezali do udobnih korit.

Združenje strokovnih organizacij do »Obznane«.

Da bi se omogočila pravilna strokovna borba proti združenemu navalu jugoslovanskih kapitalistov, so se tekom leta 1919. in 1920., strokovne organizacije začele združevati.

Koncem leta 1920., so bile vse razredne strokovne organizacije, vštevši strokovno komisijo v Sloveniji, združene v »Osrednjem Strokovnem Svetu« v Beogradu, ki je obsegal okolu 300.000 organiziranega delavstva.

Združenje strokovnih organizacij je takoj pokazalo svoje dobre sadove. Priborjen je bil 8-urni delavnik, ki je preprečil pretečo brezposelnost. V vseh strokah so se konstantno in skoraj povsod zviševale mezde in nameščencem plače. Boj, ki ga je vodil proletariat na političnem polju je bil istotako uspešen. Sokro ves proletariat je bil ujedinjen in vodil smotreno in uspešno razredno borbo.

»Obznana«.

Nenasiten pohlep po čimvečjem profitu je nagnal kapitalistični razred do direktnega nasilja napram delavskemu razredu. »Obznana« je na nezakonit način zaprla vse domove, zaplenila strokovne arhive in premoženje. Nebroj delavskih zaupnikov in funkcionarjev je bilo pregnanih in zaprtih. To stanje je trajalo do maja 1921, ko je ministrski svet dovolil zopetno delovanje strokovnih organizacij pod pritiskom 60 zastopnikov delavskega razreda v parlamentu, pod pogojem, da so strokovne organizacije strankarsko neodvisne. One so se začele obnavljati. Med tem je postala kriza v trgovini akutna in kapital se je začel plasirati v industrijo.

Zakon o zaščiti države.

Da bi zagotovila temu kapitalu isti profit, kakor je bil v špekulativni trgovini, je buržuazija izrabila razpoloženje, izzvano z individualnimi akti — atentati — ter zopet deloma razpustila, deloma pa zaprla strokovne organizacije. Vrhutega je bil teror buržuazije sankcioniran v takrat sprejetem protiustavnem zakonu o zaščiti države, ki jemlje velikemu delu proletariata in nameščencev temeljno pravico do štrajka.

Beli teror.

V zgodovini delavskega gibanja v Jugoslaviji ostane nepozabljeno takratno divjanje belega terorja proti delavstvu. Brez najmanjšega povoda, brez zakonsko utemeljenih razlogov se je zapiralo na tisoče in tisoče delavcev, razpuščalo strokovne organizacije, izganjalo delavce kot vagabunde, odpuščalo iz službe in šikaniralo, grozilo ter sumničilo.

V tem žalostnem času so nekateri strokovni birokrati — ki jih delavstvo tudi ne bo nikoli pozabilo — igrali ulogo policijskih agentov, sprejemajoč iz rok policije delavsko premoženje strokovnih organizacij.

Obnavljanje strokovnih organizacij.

Neznosna draginja ter podjetniški teror, so napravili položaj delavstva brezupen. Na drugi strani pa je v gospodarstvu, posebno v glavnih strokah zavladala zmešnjava, ker delavstvo ni imelo svojih organizacij,

DRŽAVNA TISKARNA V LJUBLJANI

potom katerih bi se borilo za zboljšanje delovnih pogojev, je postal položaj delavcev, posebno železniških, rudarskih in stavbinskih strok, da so začeli trumoma zapuščati železnico, rudnike, stavbe in delavnice.*

Delavstvo je začelo obnavljati svoje strokovne organizacije.

Da pa bi se moglo uspešno boriti proti enotni fronti kapitalistov in da bi se omogočilo združenje vsega delavstva v strokovnih organizacijah — — je prva parola obnavljajočih se organizacij

STRANKARSKA NEODVISNOST,

to je, strokovne organizacije ne smejo biti dekle političnih frakcij, niti orodje meščanskih in malomeščanskih strank za zaslepljevanje proletariata. Med tem je namreč demokratska stranka, hoteč izkoristiti beli teror, ustanovila takozvano »Delavsko Unijo«, ki je samo filialka demokratske stranke med delavstvom.

Toda proletariat je dovolj zaveden, da je izprevidel nakane kapitalističnih političnih intrig med delavstvom.

Na nov poskus kapitalistov razcepiti delavske vrste, je razredni proletariat odgovoril s parolo

ENOTNE FRONTE,

ki naj združi celokupno delavstvo v obrambo sedanjih ostankov svojih pravic, za izvojevanje vsled reakcije in razbitosti proletariata poteptanih pridobitev in za povzdigo moči delavskega razreda.

Na strokovnem polju ima boj enotne fronte sledeče neposredne cilje:

1. Otvoritev strokovnih organizacij v celi državi.

2. Odprava zakona o zaščiti države, za pravico štrajka, svobodo zborovanja, govora, tiska in združevanja.

3. Za 8urni delavnik v vseh podjetjih.

4. Za zboljšanje delovnih pogojev, za popolno zaščito in zavarovanje delavcev in delavk v mestih in po vaseh.

5. Za svobodne volitve vdelavske zbornice, bolniške blagajne; za popolno samoupravo v vseh delavskih institucijah; za pravico glasovanja vseh delojemalcev obeh spolov ne glede na starost.

6. Za delavsko kontrolo v obliki tovarniških in obratnih svetov.

Kapitalistična ofenziva je vsak dan hujša. En val draginje prihaja za drugim. Če za trenutek draginja naglo pade, zahtevajo podjetniki takoj znižanje lakotnih mezd. Edini izhod iz tega položaja je

združitev vsega delavstva v enotnih, razredno zavednih, neodvisnih strokovnih organizacijah. Dokler pa ostane strokovna organizacija samo dekla političnih frakcij, je to združenje nemogoče, ker strokovni birokrati iz osebnih ambicij ne marajo takega združenja.

Zato je neizogibni predpogoj za dosego gornjih življenskih zahtev proletariata neodvisnost strokovnih organizacij, čimur se obvarujejo upliva kapitalistov in njihovih agentov.

Stati morajo na razredni podlagi t. j. organizacija mora obsegati vse delavske stroke, biti medstrokovno zvezane in voditi razredni boj.

Ker smo prepričani, da samo na tej podlagi more proletariat v strašni današnji krizi izboljšati svoje delovne pogoje in se uspešno boriti za boljši kruh in večjo svobodo, pozivamo vse proletarce, delavce in nameščence, da nas v našem delu podpirajo z naročbo, poročili in s sodelovanjem.

Živele neodvisne strokovne organizacije!

* Celo Zveza Industrijcev danes uvideva katastrofalno politiko razpuščenja strokovnih organizacij. Ali gospoda naj vedo, da kar se razdira eno leto z belim terorjem, se ne da popraviti v enem tednu. V svetu ne najdete več kapitalista, ki bi bil proti strokovni organizaciji. Taki so naši »naprednjaki«.

Karl Marx:

Sindikati — žarišča organizacije delavskega razreda.

Njihova preteklost: Kapital je koncentrirana družbena sila, dočim razpolaga delavec samo s svojo osebno delovno silo. Zato ni nikoli mogoče skleniti med kapitalom in delom pogodbo na pravični podlagi v smislu družbe, ki postavlja posest materijelnih življenjskih in delovnih pogojev na eno in živo produkcijsko zmožnost na drugo stran. Edina družbena sila delavstva je v njih številu. Moč številk pa stre njihova needinost. Needinost delavcev pa povzroča in vzdržuje njihova neizogibna medsebojna konkurenca. Strokovne organizacije imajo svoj začetek v prostovoljnem stremljenju delavcev, da odstranijo to konkurenco ali jo vsaj omeje in to v namenu, da si pribore take pogodbene pogoje, ki jih dvignejo nad stanje sužnjev. Neposredni smoter strokovnih organizacij se je zato omejil na vsakdanje potrebe, na trenotne odpomočke proti preseganju kapitala, skratka: na mezdno vprašanje in vprašanje delavnega časa. To delovanje strokovnih organizacij ni samo upravičeno, marveč tudi potrebno. S tem delovanjem ne smejo nehati, dokler vlada sedanji produkcijski sistem. Nasprotno, treba ga je posplošiti z ustanavljanjem in združevanjem strokovnih organizacij v vseh deželah. Na drugi strani so tvorile strokovne organizacije, nesvestne samih sebe, organizacijska središča delavskega razreda, kakor so bile srednjeveške občine in korporacije za meščanstvo. Če so strokovne organizacije za malo vojno med delom in kapitalom neizogibno potrebne, potem imajo še večjo važnost kot organizirana telesa za odstranitev sistema mezdnega dela in vlade kapitala.

Njihova sedanjost: Ker so strokovne organizacije preveč izključno zaposlene s krajevnim in neposrednim bojem proti kapitalu, še niso dovolj pojmile svojo moč, da se borijo proti mezdnemu suženjstvu. Preveč so se radi tega držale vstran od splošnega socijalnega in političnega gibanja. V poslednjem času se dozdeva sicer, da se jim prične daniti zavest o njihovem visokem zgodovinskem poslanstvu. To izhaja med drugim iz njihove udeležbe na poslednjih političnih bojih Anglije, iz razširjenega vidika, ki so si ga pridobile v Združenih državah Severne Amerike in iz naslednjega sklepa, ki je bil sprejet na zadnji veliki konferenci delegatov strokovnih organizacij v Sheffieldu:

»Konferenca priznava v polni meri stremljenje Mednarodne Delavske asociacije (t. j. I. Internacionale), da združi delavce vseh dežel v veliki bratski zvezi in polaga raznim tu zastopanim društvom na srce, da se pridružijo tej asociazaciji, v prepričanju, da je to bistvenega pomena za napredek in blagor celokupnega delavskega razreda.

Njihova bodočnost: Ne oziraje se na prvotni smoter morajo stremeti strokovne organizacije kot organizacijska središča sedaj zavestno za tem, da popolnoma osvobode delavski razred. Podpirati morajo vsako socijalno in pol. gibanje, ki je uravnano za tem ciljem. Če se smatrajo za predbojevnike in zastopnike celotnega delavskega razreda in če delujejo v tem smislu, se jim ne more zmanjkati, da spravijo še manjkajoče delavce v svoje vrste, z resnim stremljenjem se morajo posvetiti interesom najslabše plačanih delavcev kakor n. pr. poljedelskih dninarjev, ki so vsled izjemnih razmer postali brez moči. Prepričati morajo svet, da gredo njihova stremljenja, ki so daleč oddaljena od tega, da bi bila ozkosrčna in sebična, za tem, da se osvobode potlačeni milijoni.

* * *

Strokovne organizacije se ne smejo nikoli spraviti skupaj s kakim političnim društvom ali jih napraviti od njih odvisne, če naj izpolnijo svojo nalogo; če se to zgodi, pomeni, da se jim zada smrtni sunek. Strokovne organizacije so šole za socijalizem. V strokovnih organizacijah se vzgoje delavci za socijaliste, ker se jim tu dnevno predočuje boj s kapitalom.

Neodvisne strokovne organizacije.

Današnji družabni red obvlada nasprotje med delom in kapitalom. Delavski in kapitalistični razred si stojita nasproti. Kapitalisti razpolagajo s proizvajalnimi sredstvi (denar, orodje, stroje itd.), delavci pa z delovno silo. Ker delavec drugega nima, kakor svojo delovno silo, je prisiljen, da jo ponudi na prodaj kapitalistu, ako noče gladu umreti. In delavcev je mnogo več kakor pa kapitalistov. Posamezen delavec ne more dolgo čakati, da dobi delo. Želodec ga neusmiljeno prisili, da prime za prvo delo, ki se mu nudi. To pa izrablja kapitalističen razred, da izrabi delavca, da mu dela čim ceneje, čim dalje časa in pod čim najneugodnejšimi pogoji. — Skratka kapitalist stremi za tem, da kar najbolj izkorišča delavca in si na ta način poveča svoje bogastvo. Posamezen delavec je popolnoma izročen kapitalističnemu izkoriščanju. Njegova usoda je čisto izročena dobri volji gospodarja.

Delavstvo je kaj kmalu spoznalo, da vlada veliko in nepremostljivo naprotje med delavskim in kapitalističnim razredom. Poleg tega pa je prišlo tudi do spoznanja, da posamezen delavec ničesar ne zmore proti kapitalistu. V delavstvu se je zbudila zavest nepremostljivega nasprotstva med delom in kapitalom, najnaprednejši del delavstva je postal razredno zaveden. Kmalu pa je delavstvo tudi spoznalo, da brez boja ne doseže nobenega zboljšanja položaja. Treba boja — razrednega boja. Ali v tem boju posameznik ne more ničesar doseči. Kapitalist se »nezadovoljneža« in »hujskača« hitro znebi. Vrže ga na cesto. Zato so delavci kaj kmalu spoznali, da morajo postaviti proti volji kapitalista enotno voljo delavstva. Potreba je ustvarila organizacijo.

Življenje ji je začrtalo naloge. Predvsem je imela zaščititi delo pred kapitalom. Skupen nastop delavstva v eni delavnici je prisilil kapitalista, da zviša zaslužek, skrajša delovni čas in uredi pogoje dela. Ker je delavstvo kmalu pridobilo izkušnjo, da je boj uspešen le tam, kjer se v delavnici pokaže enotna volja vsega tam zaposlenega delavstva, zato se je kmalu razširila zahteva: ena organizacija!

Ali kapitalistični razred je kmalu spoznal nevarnost, ki mu preti od organizacije delavstva. Zato je vrgel med delavstvo razna gesla o verstvu in narodnosti, da tako cepi delavske vrste. Nastale so krščansko socialne in nacionalistične organizacije, ki so samo privesek raznih meščanskih strank. To so

---

Podlistek.

Angleški sindikati.

I.

Odkod izvirajo »trade unions« (delavske zveze)?

V srednjem veku so se združenja, sestavljena izključno od mezdnih delavcev, pojavljala le redkokdaj, bila so kratkotrajna in brez večjega vpliva. Društva so navadno združevala delodajalce in delavce ali pa je delavska sekcija bila v tesni odvisnosti od (skupne) korporacije. Delavci niso prišli do tega, da bi zase ustanavljali posebne organizacije, kajti živeli so v preveč ozkem stiku z gospodarji.

Prve začetke delavskih zvez v Angliji, v današnjem smislu besede, je iskati šele v XVIII. stoletju.

Nekdo je imel čudno misel, da je šel iskat izvor delavskih zvez v rokodelske cehe. To idejo je zasnoval l. 1870. profesor Brentano v svoji sijajni študiji o postanku »trade unij«. Toda cehi so združenja, ki se v vsakem oziru razlikujejo od delavskih zvez, v svoji obliki in v svojem delovanju; ne da se postaviti nobene zveze med njimi in modernimi delavskimi zvezami. Steber cehov je bil rokodelski mojster, lastnik proizvajalnega orodja in prodajalec izdelkov. V cehih torej ni bilo ločitve med kapitalisti in mezdnimi delavci.

Lahko pa se reče, da so delavske zveze naslednice prepričanja, da se normalni življenski pogoji delavčevi (standard of life) morajo zaščititi in ne prepustiti vplivom svobodne konkurence.

Dejstvo je, da v XVII. stoletju ni bilo delavskih zvez. Kot dokaz naj služi dejstvo, da so tekom tega stoletja mojstri predložili veliko spomenic parlamentu, dočim ne izhaja niti ena od delavske strani. Toda v XVIII. stoletju se vedno pogostejše opažajo tudi delavske spomenice. **L. 1799. je celo poseben zakon prepovedal vsako delavsko združenje,** kar je sijajna priča za razvoj strokovnih društev v tej dobi.

Glavne okoliščine, ki so povzročile ustanovitev prvih zvez so: navada delavcev iste stroke, da so se shajali v isti krčmi; stavke; shodi, prirejeni z namenom, da se odpošlje spomenica parlamentu; ustanavljanje poklicnih društev za medsebojno podporo, ki so se polagoma, nečutno spremenila v sindikate. Razen tega so v strokah, ki so silile delavca k potovanju, doprinesle k ustanovitvi delavskih poklicnih zvez za celo deželo tudi vsi koraki, ki so se ukrenili v ta namen, da se zagotovi potujočim delavcem podpora v posameznih mestih, kamor jih zanese pot.

Toda vprašamo se, zakaj so te okoliščine privedle delavce, da ustanavljajo trajna društva šele v XVIII. in zakaj ne že v XVII. ali celo v XVI. stoletju? Vzroki so naslednji.

V XVIII. stoletju se je pojavila v Angliji velika industrija. Ta gospodarska revolucija je imela za posledico, da so delavci izgubili last svojega delovnega orodja in so bili obsojeni, da postanejo za celo življenje najemni delavci. Ločitev med vodstvom industrijskih operacij in med njihovo podrobno izdelavo, ki je postala odslej popolna in izrazita, je povzročila nasprotnost interesov med gospodarji in delavci. Zato so se pojavile prve delavske zveze v onih strokah, kjer je bilo delavcu vedno težje zbrati potreben kapital, da bi mogel postati samostojen gospodar.

Primer za to najdemo v krojaški stroki. Če je hotel krojaški pomočnik z upom na uspeh odpreti večje krojaško podjetje v Londonu, je moral razpolagati z vedno večjim začetnim kapitalom, ker so lokali v boljših okrajih postajali vedno dražji, s krediti za daljšo dobo, s številnimi delavci, ki jih je najemal za dobro sezono, ob mrtvi sezoni pa odpuščal. Tako je bilo že v časih kraljice Ane (1664.—1714.) Zato opažamo **ravno med krojaškimi delavci eno najstarejših unij.** Od l. 1720. dalje so imeli stalno organizacijo, ki je vezala med seboj njihovih 15 do 20 posredovalnic za delo. Tekom 1720. leta so krojaški mojstri vložili pritožbo zoper svoje delavce in parlament je s posebnim sklepom prepovedal dajati ali sprejemati mezdo pod določeno višino, istočasno pa je prepovedal vsako združevanje v tej stroki.

strankarsko odvisne strokovne organizacije, ki ne zasledujejo interesov delavstva, marveč interese dotičnih političnih strank. Na istem stališču stoje pri nas organizacije, ki stoje pod vodstvom socialnih demokratov. Ker je njihova stranka v razsulu vsled nesposobnosti voditeljev, izrabljajo strokovne organizacije na oporo stranke. Strokovne organizacije so postale dekle stranke.

Ali delavstvo je prekmalu spoznalo, da mu lahko koristijo samo one strokovne organizacije, ki so strankarsko neodvisne in ki imajo pred sabo samo en cilj — interese celokupnega proletariata. Vsaka druga strokovna organizacija, ki ne zasleduje cilja, da omeji izkoriščanje in osvobodi delavski razred izpod jarma kapitalizma in ga privede v socializem, ni prava strokovna organizacija. To je naloga strokovnega pokreta. Kakor hitro ga uprežeš v kako stranko, zabredeš v nevarnost, da se razbije pokret. Značilne so v tem oziru Marxove besede, ki jih je izrekel ob neki priliki: »Nikoli se ne smejo spraviti strokovne organizacije skupaj s kakim političnim društvom to je stranko ali jih napraviti odvisnim od takega društva, če naj izpolnijo svoje naloge. Če pa se to zgodi, pomeni to, da se jim zada smrtni sunek.«

Ločiti pa je stranko od politike. Boj med delom in kapitalom je zlasti v današnji dobi tudi politični boj. To opažamo pri vsakem mezdnem gibanju, ki ga vodi kapitalistični razred zmiraj s političnimi sredstvi. Tega važnega dejstva ni prezreti. Ako hočejo strokovne organizacije uspešno zastopati proletarske interese, morajo biti sicer stankarsko neodvisne, kar pa ne znači, da se v politiko ne smejo vtikavati t. j. voditi boj proti kapitalističnemu razredu. Neodvisne strokovne organizacije niso podporna društva, marveč bojne organizacije proletariata proti kapitalističnemu izkoriščanju. *Ker pa kapitalizem ne pozna ne vere in ne narodnosti, se mora ravnati po istih načelih tudi delavstvo.*

Zato morajo biti njegove organizacije internacionalne in se v verske zadeve nimajo vmešavati.

In končno — za boj treba enotne in disciplinirane armade. To pa je mogoče le tedaj, če so organizacije enotne v celi državi.

Velik rudarski štrajk v Severni Ameriki.

Bil je pač največji štrajk, kar ga pozna zgodovina delavskega gibanja. 650.000 ameriških rudarjev je štrajkalo 137 dni. Končal je z zmago. Z ozirom na njegovo razsežnost in mednarodno važnost treba, da se z njegovim potekom upozna tudi slovenski delavec.

Podjetniki so zahtevali 20 odstotno znižanje mezd in so se izrekli proti takozvanemu »Check-off« sistemu, ki obstoja v tem, da že podjetnik odtegne od mezde prispevek za strokovno organizacijo in jo potem v celoti obračuna strokovni organizaciji. Ta sistem naj onemogoči, da bi neorganizirani delali v rudnikih. Ti dve zahtevi podjetnikov sta dali povod za izbruh štrajka, ki se je končal 15. avgusta s podpisom pogodbe v Clevelandu.

Ta važna listina vsebuje naslednje glavne določbe: 1. stare mezde in delovni pogoji ostanejo v veljavi do 31. maj ustanove mezde za poznejši čas. marca 1923. 2. Dne 2. okt. t. l. se ima sestati odbor, sestoječ iz delavcev in podjetnikov, da določi način, kako se naj ustanove mezde za poznejši čas. 3. To konferenco naj tudi izvoli preiskovalni odbor za premogovno industrijo, ki naj do 1. januarja 1923 izdela primerne predloge za določitev mezdnega razmerja. Ti predlogi naj temelje na načelih, da mezda ne sme ogrožati konkurenčno zmožnost podjetij, ali rudarjem morajo biti zasigurane življenske potrebščine kakor tudi možnost, da si kaj prihranijo. Mezdno razmerje pa se naj uredi tako, da se izogne štrajkom. 4. Način določevanja mezd, kakoršnega bo sprejela konferenca, se ima uporabljati od 8. januarja 1923 dalje, mezdne stopnje pa, ki se bodo določile na ta način, od 1. aprila 1923 dalje.

Ta pogodba je bila sklenjena za revirje mehkega premoga, ki producira 80 milijonov od celokupne produkcije 500,000.000 ton. Slično pogodbo so med tem sklenili tudi rudarji revirjev trdega premoga, s to razliko, da stopijo nove mezde v veljavo šele 31. junija 1923.

Jasno je, da bodo podjetniki izkoristili čas do preteka pogodbe zase, da zrahljajo solidarnost rudarjev. V zapadni Virginiji, kjer so premogovniki last jeklenega trusta, je trajal boj še po podpisu pogodbe. Tu je 40.000 neorganiziranih rudarjev. V teh revirjih je izkoriščanje najbrezobzirnejše. Upton Sinclair, znani ameriški pisatelj je živo opisal te razmere v svoji knjigi: »Kralj premog«.

V splošnem so šli rudarji na delo. Brez dvoma pa bodo skušali podjetniki nastopiti proti posameznim delavcem. Obe pogodbi predvidevate posebne dogovore po distriktih in krajih, ki se imajo nanašati glasom izjave predsednika rudarske organizacije Lewisa samo na bližjo razlago pogodb. Kdor pa pozna podjetnike, ta ve, da bodo skušali to ugodnost izrabiti v to svrho, da dosežejo različne določbe v isti stvari, da na ta način zrahljajo rudarsko fronto. Dalje je upoštevati, da ameriški premogovniki že dolgo niso polno zaposleni in da je pričakovati nadaljne skrajšanje delovnega časa. Tajnik 11. distrikta rudarske zveze je ugotovil pred kratkim, da so delali rudarji:

1915 povprečno 116 dni
1918 povprečno 249 dni
1919 povprečno 159 dni
1922 povprečno 140 dni.

Kotlina Indiana, ki lahko producira 42 milijonov ton, je poslednje leto producirala komaj polovico. Ob izbruhu štrajka so znašale zaloge 60 milijonov ton. Če 30.000 rudarjev kotline Indiana polno dela skozi 8 mesecev, potem bodo do konca sedanje pogodbe producirali 14 milijonov ton preko povprečne produkcije l. 1921. Če isto store ostali revirji, n. pr. Pennsylvania s svojimi 330.000 rudarji, Illinojs in zapadno Virginia s svojimi po 90.000 rudarji, Ohio s 50.000 rudarji in Kentneky s 40.000 rudarji, potem bodo imeli podjetniki za slučaj ponovnega izbruha stavke ogromne zaloge.

V tem štrajku je igralo žalostno vlogo vodstvo angleške rudarske in transportne zveze, ki ni našlo energije, da bi se onemogočil uvoz angleškega premoga v Ameriko. In istotako tudi Amsterdamska strokovna Internacijonala, kjer so te zveze organizirane, ni našla poguma, da bi bila nastopila proti stavkokazom.

Kljub temu pa pomeni ameriški rudarski štrajk veliko zmago solidarnosti in razredne zavednosti. Ta uspeh je mogočno dvignil razredno zavest in odločnost rudarjev. Posebno važno je tudi dejstvo, da so rudarji odločno odklonili poskus predsednika republike, ki je hotel z državno silo odločiti štrajk.

Pomen strokovnih organizacij.

Referat na ustanovnem občnem zboru »Neodv. Zveze kurjačev za Slovenijo«.

Če pogleda delavec gospodarje in delojemalce, pa bo videl, da je vsak tovarnar, obrtnik, trgovec pa celo vaški bogataš organiziran v Zvezi industrijalcev in v trustih, kartelih, sindikatih ter bančnih koncernih; poleg tega pa je organiziran še v svoji politični stranki. Na ozemlju Slovenije pa je več kot 300.000 delavcev raznih strok. Ali komaj vsaki deseti od njih je organiziran. Ni čudno, da se v takih razmerah in v kaosu slovenskega proletariata, delodajalec igra z delojemalcem poljubno, da odpušča, kadarkoli hoče, ga plača, kolikor hoče, ga šikanira, kolikor mu je drago. Poglejte dnine in plače, pa boste videli to-le: Delavci in uslužbenci, ki so organizirani in kjer so organizacije, imajo razmeroma bolje dnine in plače, kot delavci, kjer ni organizacije.

V Sloveniji je od nekdaj proletarizacija zelo napredovala, tako, da je tu že precej industrijskega proletariata. Vaški poluproletariat prihaja vsled brezposlice v industrijska mesta in se popolnoma proletarizira, ter postane suženj kapitalistične proizvodnje.

Dobavna sila v kapitalističnem gospodarstvu je na eni strani surovina, na drugi strani pa delovna moč; iz katere izide produkt, katerega cena pada ali se vzdiguje sorazmezno po vprašanju na tržišču.

A v današnji gospodarski krizi se kapitalizem krepko koncentrira potom svojih sindikatov, trustov, in vsi ti v razne bančne koncerne.

Iz teh centralnih koncernov kapitala, ki je generalni štab kapitalističnega izkoriščanja in borbe zoper proletarske organizacije izhajajo direktive za ofenzivo Kapitala napram Delu, to se pravi izkoriščanja moči delavca v polni meri, ter uničenje delavskih strokovnih organizacij potom plačanih agentov kapitalizma.

Kapitalizem ruši z vsemi zakonitimi in nezakonitim sredstvi organiziranje delavstva v enotno fronto strokovnega proletariatskega pokreta, da bi mu bila dana možnost tem bolje izkoriščati potom umetnega znižanja plač in podaljšanja delovnega časa, v kateri ima podporo od strani meščanskih in malomeščanskih »strokovnih« organizacij.

Kot eno najvažnejših sredstev za pobijanje delavnih sil, kapitalisti vlačijo v produkcijo mnogo cenejšo in neorganizirano ter razredno nezavedno žensko ter otroke, kot delavno moč.

Ni čuda, da so njihove plače izpod eksistenčnega minimuma. Na tisoč takih delavk dela za sramotno plačo do 100 D mesečno, obenem so dnevno 16 ur izkoriščane. Toda njih mesečni zaslužek je manjši od tedenskega moškega zaslužka.

Po deželi se dela od 12 do 16 ur na dan za sramotno plačo od 5 do 10 dinarjev.

Proletarizacija je vsak dan večja; vaški proletarijat, ki je brez dela, prihaja in industrijska mesta. Nevarnost je, da vsled velike konkurence, plače zopet začno padati, dočim cena življenskim potrebščinam narašča.

Strokovne organizacije so v težkih časih delavstvu edino zavetišče v boju za obstanek.

*

Kakšne naloge imajo neodvisne strokovne organizacije?

1. Da so vešče v teoretičnih nalogah strokovnih organizacij.

a) Poznanje narodnega gospodarstva,

b) poznanje strokovnega gibanja,

c) poznanje socijalno-politične zakonodaje.

2. Praktično dnevno delo strokovnih organizacij se vrši s tem, da

a) se bore za zboljšanje plač,

b) za skrajšanje delovnega časa,

c) za združitev v enotno strokovno fronto,

d) za priznanje zaupnikov po obratih,

e) za kontrolo nad produkcijo,

f) sklepanje kolektivnih pogodb,

g) uvrstitev brezposelnih v produkcijo,

h) **razredna vzgoja in zavest razredne discipline,**

i) išče stike z drugimi organizacijami, ki stoje na razredno bojevni podlagi,

j) varstvo službenega razmerja,

k) določa delavske zastopnike v razne delavske institucije, n. pr. delavske zbornice, bolniške blagajne, zavarovalnice proti nezgodam itd.

Končni cilj vsega strok. dela pa mora biti — socialistična družba.

3. Tehnično delo v notranjosti organizacije.

a) voditi organizacijo na razrednozavedni podlagi,

b) uprava v organizaciji,

c) statistika,

d) vzgoja zaupništva v razna delavska zastopstva.

Zato je prva dolžnost vsakega delavca, da se organizira.

Organizirani delavci po delavnicah, trgovinah in tovarnah so dolžni neprestano zahtevati od neorganiziranih, da pristopijo v organizacije.

Zavedni delavci!

Brez organizacije ni stalnega in dobrega kruha.

Neorganizirani delavec je zmiraj orodje delodajalca pri znižanju dnin in plač ter podaljšanju delovnega časa.

Velika je zmota nekaterih delavcev, ki trdijo, da organizacije ni treba. V slučaju stavke so oni stavkokazi, ki vrše vedoma ali nevedoma zločinstvo nad sodelavci in nad samimi seboj v boju za življenski obstanek.

Zatorej, neorganizirani delavci, vsi do zadnjega v vrste razredno zavednega proletariata, ki se koncentrira v neodvisnih strokovnih organizacijah!

Vsi do zadnjega v boj proti brezposelnosti, izkoriščanju, v boj za pravice potlačenih — v boj za končno osvobojenje Dela!

Naj živi »Neodvisna Zveza kurjačev za Slovenijo«!

Naj živi enotna fronta celokupnega delavstva!

Naj živi razredno zavedni proletariat!

Spremembe, ki so se vršile v industriji volne od začetka XVIII. stoletja, so imele enake posledice. Na podlagi pritožbe tkalskih podjetnikov, je parlament l. 1718. sprejel zakon, ki je prepovedal združenja in regulacijo dela potom delavskih Unij, ki so se pravkar ustanovile; vendar so se snovale navzlic zakonu nove koalicije. V tej industriji so sovražnosti, do katerih je prihajalo zlasti v zahodni Angliji, nehale šele v začetku XIX. stoletja, s tem da so se začele vporabljati ženske tkalke v manufakturi volne.

To dokazuje na nepobiten način, da je stroga zveza med postankom trade unionisma in med okoliščino, da je delavec nehal biti lastnik proizvajalnega orodja. Hitri razvoj sindikatov je sledil ustanovitvi manufaktur.

Nakupičenje delavcev na enem mestu je prav posebno olajšalo združevanje, četudi ni bil to prvotni vzrok za ustanavljanje delavskih zvez. Vedno ostrejša ločitev producentov na podjetnike in delavce ali, kakor se glasi energični izraz Webbov, razporoka med kapitalom in delom je pravi in resnični glavni vzrok za to, da se je začel porajati trade unionizem. Lahko celo trdimo, da bi prišlo do tega gibanja tudi brez ustanavljanja manufaktur in vporabe parnega stroja.

Delavske zveze se niso začele, kakor bi človek mislil, med delavci velikih mest, ampak med delavci volnene industrije v zahodni Angliji in med tkalci v srednji Angliji. Gibanje je postajalo vedno močnejše koncem XVIII. stoletja, čim bolj se je vlada protivila temu, da se potom zakonov uredi pogoje dela, mezde in vajenštva. In čim bolj se je vlada dala vplivati od novih teorij o svobodi dela in industrije, tem previdnejše so delavci ustanavljali svoje Unije, da z ene strani podpro zahtevo po ohranitvi starih zakonov, na drugi strani pa da zavarujejo sami sebe proti učinkom svobodne konkurence.

Poslednji zaščitni zakon je bil sklenjen v parlamentu 6. novembra 1756; ta zakon je zapovedal, da se morajo plače tkalcev platna uradno določevati. Toda ta zakon se je izvajal približno eno samo leto. Kajti med tem časom se je izvršila pravcata revolucija v idejah, ki so inspirirale spodnjo zbornico na gospodarskem polju in od l. 1757. vnaprej je zbornica sprejela teorijo **neumešavanja.** To leto 1757. pomeni mejnik med starimi in novimi gospodarskimi teorijami. Vendar se je zbornica definitivno vživela v novo teorijo svobode dela in pogodb še-le koncem XVIII. stoletja.

Parlament gotovo ni bil niti nepristranski niti desinteresiran v svojem nastopu napram delavcem; vendar pa se mora pripoznati, da so vsled preobrazitve industrijskega režima postale stare zaščitne postave zastarele in brezuspešne. Zato delavci tudi niso bili na pravem potu, ko so začeli boj proti strojem in ko so zahtevali, da zastareli zakoni določajo ureditev vajenštva. Kampanja, ki so jo delavci otvorili začetkom XIX. stoletja za pojačenje starih postav, je doživela popolen polom in l. 1814. je bila tudi potom zakona odpravljena vsaka regulacija dela, ki se v praksi itak že zdavnaj ni več izvajala. (Dalje.)

Železničarji.

Železničarski shod.

Dne 8. septembra t. l. na javnem železničarskem shodu v Ljubljani, Turjaški trg št. 2, zbrani železničarji so sprejeli enoglasno sledečo

RESOLUCIJO:

Na javnem shodu zbrani železničarji konštatirajo, da se je gmotni položaj jugoslovanskih železničarjev od prevrata sem, vsled krivde železniških uprav, tako poslabšal, da so železničarji pri svoji naporni in odgovorni službi obsojeni s svojimi družinami na gladovanje, kar ima za posledico telesno propadanje in pojemanje pozornosti in dušne prisotnosti pri izvrševanju službe.

V socialnem oziru so železničarji izgubili vse nekdanje socialne pridobitve in sicer: delavske odbore, personalno komisijo, bolniško blagajno, zavarovalnico zoper nezgode, pokojninske fonde, osemurni delavnik.

Mesto dosedanjih socialnih institucij, so stopile druge, ki pa so mnogo poslabšane zlasti tudi radi tega, ker so prišle v roke delodajalcev in so izgubile delavsko samoupravo. Protokol sporazuma, ta temelj za ureditev službenega razmerja med železničarji in železničarskimi upravami, je pogažen. Zakon za zaščito države in druge odredbe je vzel železničarjem svobodo združevanja in zborovanja ter pravico stavke, skratka: Jugoslovanski železničarji so danes izročeni najhujšemu in brezobzirnemu izkoriščanju, so brez socialne zaščite in brez koalicijske pravice.

Sedaj se nahajajo železničarji v veliko slabšem položaju, nego so se nahajali, ko je bil podpisan protokol sporazuma. Posebno se opaža, da se izigrava imenovanje in stalno nameščenje osobja. Mesto, da bi se vršilo napredovanje in uvrstitev po službeni starosti, se je uvedla protekcija.

Javni železničarski shod najenergičnejše protestira proti umetnemu znižanju plač in zahteva, da se takoj preneha z vsemi metodami poslabšanja gmotnega in socialnega položaja, ter da se za železničarje nujno izvedejo sledeče zahteve:

1. Avtomatično povišanje draginjskih doklad pri naraščanju draginje.
2. Draginjske doklade, odtegnjene vsled davka, se imajo izplačati.
3. Draginjske doklade se imajo izplačati za vse dneve v mesecu,
4. Odpraviti je pet razredov draginjskih doklad in uvesti samo dva razreda;
5. Nočne doklade se ima takoj povišati, da prejema vsaki za nočno službo 50% draginjskih doklad.
6. Vsemu nameščenemu osobju se naj izplača vsa stanarina od dne, ko je bila ukinjena do današnjega dne. Manjkala je vsaka podlaga za ukinjenje stanarine v prečanskih zemljah. Zgodilo se je to protizakonito in samovoljno. V Srbiji se stanarina še vedno izplačuje in sicer 20% od plače. Pri nas je bila stanarina zakonito uvedena na podlagi pragmatike in sicer od 35 do 70% od plače.
7. Službeno obleko je redno dvakrat letno podeliti osobju; za vse, dosedaj ne sprejete službene obleke se ima dati osobju primerna odškodnina.
8. V postaji Sisak je uvesti 35% povišanje vseh prijemkov vsled slabe vode, kakor je bilo to preje.
9. Nameščeno osobje se naj pomakne v taisti napredovalni razred, v katerega spada. To pa radi tega, ker je bila uvedena preureditev kronske plače v dinarske na škodo nameščenega osobja. Mesto da bi osobje napredovalo, se je ta preureditev tako proizvedla, da je izgubilo po enega do dva napredovalna razreda.
10. Dve in pol do petletna doba napredovanja se naj popolnoma odpravi. Najdaljša napredovalna čakalna doba sme znašati dve leti.
11. Draginjske doklade je uvrstiti v plače.
12. Stanarina in draginjske doklade je vračunati v penzijski sklad, kakor je bilo to prej urejeno.
13. Po enoletni uporabi osobja na sistemiziranih mestih se ga ima stalno namestiti.
14. Dnevnice za substitucije se imajo podvojiti.
15. Odpraviti je kvalifikacijo in izvanredno napredovanje.
16. Vse osobje se ima uvrstiti po redu službenih let, tako da je vsako preskakovanje nemogoče. Uvrstiti ga je po seznamu z dnem, ko se je izvršil pristop k bolniški blagajni.
17. Zakonito ureditev službe je izvesti v smislu 8 urnega delavnika. Za strojno in vlakospremno osobje znaša to 308 ur mesečno ali 28% službe, 22% počitka izven doma in 50% počitka v domicilni postaji.
18. Strojnemu in vlakospremnemu osobju se imajo zamude vračunati za črezurno delo. Ako je osobje vsled nastalih zamud primorano prekoračiti 208 ur mesečno, se ga ima za to pustiti toliko ur prostega v prihodnjem mesecu. Ako tega ni mogoče izvesti, se ima ta presežek nagraditi z 100% kot čezurno delo.
19. Po vseh postajah, kjer se strojno in vlakospremno osobje menja in uživa tam počitek ali pa odmor, je v to svrho zgraditi primerne in zdrave počivalnice.
20. Bločnim slugam, nadkretnikom in kretnikom je podeliti taisto kilometrino, kakršno dobiva premikalno osobje.
21. Nadkurjačem in vozovnim mojstrom je podeliti mesečni pavšal, kakor je to bilo preje uvedeno za vozovne mojstre.
22. Uvesti je zakon, s katerim se naj vpostavijo nadzorniki iz vrst osobja. Osobje ima te nadzornike izvoliti potom tajne volitve. Izvoljeni nadzorniki imajo nadzirati izvedbo zakona o zaščiti delavcev.
23. Takojšnje razpisanje in izvedbo volitev za personalno komisijo in delavske odbore, ki so do prevrata zakonito obstojali.
24. Pri naložitvi glob, katere presegajo 3% plače, ima osobje pravico zahtevati zastopstvo personalne komisije ali delavskih odborov, kakor je to obstojalo do prevrata.
25. Revizijo zakona o delavskem zavarovanju v tem smislu, da se uvede delavska samouprava.
26. Volitev zastopnikov v bolniško blagajno.
27. Volitev zastopnikov v pokojninski zavod.
28. Volitev zastopnikov v delavsko zbornico.

Ako se vlada in železniške uprave ne bodo ozirale in upoštevale te minimalne zahteve železničarjev, izjavljajo na shodu zbrani železničarji, da ne morejo prevzeti odgovornosti za razvijanje rednega prometa.

Dočim danes posedujoči razred večinoma lenuhari in živi v izobilju, špekulanti polnijo svoje žepe na račun delovnega ljudstva, je delovni razred obsojen k poginu. Vendar ne smemo pozabiti, da bo ta delavska masa, predno pogine, segla v silobranu preko glav zaupnikov po sredstvih, ki bi imela nepregledne posledice, za katere bodo morali odgovarjati oni, ki so pripustili brezvestno izkoriščanje in niso imeli smisla za upravičene železničarske zahteve.

Draginjske doklade za uslužbence.

Ministarstvo saobraćaja nam je pod št. 26.040 z dne 16. avgusta 1922 poslalo sledeči odlok:

»Radi enotnega postopka glede 6. točke 28. člena — Zakona o dodacima na skupoću državnih službenika gradjanskog i vojnog reda, penzionera i penzionerki — je g. minister saobraćaja izvolil rešiti, da se pod služitelji v 6. točki 28. člena razumejo samo pisarniški služitelji in da se določba te točke nanaša samo na pisarniške sluge. Za ostale uslužbence kategorije služiteljev velja določba 4. točke istega člena.

To velja od dneva uveljavljenja »Zakona o dodacima na skupoću«, t. j. od 1. januarja 1922. l.«

Z istočasno veljavnostjo, t. j. od 1. januarja 1922, uveljavimo spremembo v smislu tega odloka ministarstva saobraćaja tudi mi in se 3. točka 8. člena odredbe »Sl. L. 136/1922« nanaša le na pisarniške sluge in velja za vse ostale služitelje določba 1. točke istega člena.

Obenem smo uvrstili kraje Zagorje, Trbovlje in Hrastnik z veljavnostjo od 1. oktobra 1922 do preklica v IV. krajevni draginjski razred.

Obvestite o tem uslužbence, spopolnite 2. člen odredbe »Sl. L. 136/1922« in vpišite v 3. točki 8. člena iste odredbe mesto besede »služitelji«: »pisarniki sluge« ter zabeležite to odredbo pri spopolnjenih, odnosno spremenjenih členih. S tem razveljavimo okrožnico štev. 6459/I z dne 2. avgusta 1922, v kolikor se ta tiče služiteljev.

Iz teh sprememb izvirajoče razlike zaračunajte v izkazu draginjskih doklad za prihodnji mesec, sklicujoč se na to odredbo.

Draginjske doklade za delavce.

Naknadno k odredbi »Sl. L. 204/1922« smo z veljavnostjo od 1. oktobra 1922 uvrstili kraje Zagorje, Trbovlje in Hrastnik do preklica v IV. krajevni draginjski razred.

Dodatno k navedeni odredbi odrejamo sledeči popravek:

V odredbi »Sl. L. 204/1922« je v pojasnilih k 4. členu, stavek »Vračunljiva«... do ...poli« črtati in vstaviti sledeče novo besedilo: »Vračunljiva leta je vobče šteti od nastopa službe po službeni poli. Ker pa ne odgovarja mezda vedno efektivnim službenim letom (izredna napredovanja, vštetje dela pred vstopom k južni železnici, po čl. 7 »Začasnega pravilnika« itd.), upoštevajte pri določitvi pripadajoče osebne draginjske doklade z ozirom na službena leta vedno ono mezdo, katero delavec v svoji delavski skupini faktično ima.«

Primer:

1. Rokodelca v kurilnici Ljubljana z mezdo Din 7.50 je uvrstiti, ne glede na nastop službe, v 4. leto službe ter mu pritiče osebna draginjska doklada Din 20.—.

2. Polkvalifikovanega delavca delavnice Maribor, ki ima mezdo Din 3.60, je uvrstiti, ne glede na nastop službe, v 4. leto službe ter mu pritiče osebna draginjska doklada Din 17.— (glej tudi prednaznanilo štev. 6307/I z dne 29. julija 1922).

Ta popravek je takoj izvesti in velja od 1. marca 1922.

Obenem navajamo k 8. členu te odredbe glede zaračunavanja čezurnega dela v svrho enotnega postopka vseh službenih edinic sledeče pojasnilo:

Ako delavec dela preko časa, t. j. več kot osem ur na dan, in mu za to delo po »Začasnem pravilniku« pritiče nagrada za čezurno delo, dobi za vsako uro čezurnega dela poleg normalnih prejemkov, t. j. osminko mezde, osminko osebne doklade in osminske rodbinske doklade š e osminko mezde, osminko osebne in osminko rodbinske doklade.

Obenem odrejamo, ponavljajoč vsebino okrožnice štev. 6459/I z dne 2. avgusta 1922, da se vsem delavcem, kateri so po odredbah »Sl. L. 317/1920«, »Sl. L. 177/1921« in »Sl. L. 240/1921« do roka veljavnosti citiranih odredb z ozirom na njih imovinske razmere dobivali rodbinsko doklado, izplačujejo do preklica nove rodbinske doklade po določilih in veljavnosti odredbe »Sl. L. 204/1922« za delavce, ne oziraje se na določila odredbe »Sl. L. 204/1922«, 1. točka 10. člena.

Oni delavci, kateri že po odredbi »Sl. L. 240/1921« dosedaj niso dobivali rodbinskih doklad, naj predlože, če in koliko jim donos njihovih posestev ne zadostuje za preživljanje rodbin, separatne prošnje na odd. I/3 obr. ravnateljstva. Tem prošnjam morajo biti priložena potrdila davčnih, odnosno finančnih oblasti, iz katerih naj bo razviden obseg posestva in čisti letni donos. Na podlagi teh prošenj bo obratno ravnateljstvo odločalo, komu in v kakem iznosu se event. priznajo rodbinske doklade.

Obvestite o tej odredbi osobje in zabeležite te spremembe na primernih mestih odredbe »Sl. L. 204/1922«, sklicujoč se na to odredbo.

S tem razveljavimo v celoti okrožnico štev. 6458/I z dne 2. avgusta 1922.

Iz te odredbe izvirajoče razlike zaračunajte v posebnih mezdnih polah, odnosno v posebnih mezdnih knjižicah z navedbo te odredbe.

Podpore za aktivne uslužbence in delavce.

V svrho točne presoje in pravilne opreme prošenj za podpore podajamo službenim edinicam sledeča pojasnila in navodila, po katerih se jim je odslej strogo ravnati.

Podporni kredit za uslužbence in razpoložljivi zneski za delavce so omejeni. Radi tega je mogoče upoštevati le take prošnje, katere odgovarjajo povsem pogojem, na katere je vezana z ozirom na namen in smoter obstoječega kredita za uslužbence odnosno razpoložljivosti zneskov za delavce podelitev podpore. V poštev pridejo torej načelno le prošnje iz primerov: 1. smrti; 2. bolezni; 3. drugih nepričakovanih in nezadolženih nesrečnih slučajev. Vse prošnje za podpore, katere ne temelje na enem izmed naštetih pogojev, so brezpredmetne in jih sploh ni predlagati.

Vsebinsko mora biti vsaka prošnja iz primera bolezni odnosno bolehavosti overovljena po zdravniški izjavi, vsi izdatki naj se vpostavijo na podlagi pravilnih računov, katere je priložiti. — Sploh vsi podatki, na katere se prošnja opira, naj bodo verodostojno overovljeni in podkrepljeni.

Prošnje, katere odgovarjajo prejšnjim pogojem, imajo službene edinice še službeno opremiti:

1. z izjavo o prosilčevem službovanju;
2. s podatki o višini plače (mezde);
3. s podatki o družinskih razmerah (število nepreskrbljenih družinskih članov itd.);
4. s podatki o imovinskih razmerah, v kolikor so te znane;
5. z izjavo, je-li z ozirom na dejanski položaj in na navedene razloge prošnjo priporočati ali ne.

Priporočamo vsem službenim edinicam, da se podanih navodil strogo drže in s tem tudi s svoje strani pripomorejo k brezhibnemu poslovanju v podeljevanju podpor.

Železničarski koledar za l. 1923.

V začetku novembra izide »Železničarski Koledar« za leto 1923. Koledar je lepo vezan, urejen zelo praktično in bogat po vsebini ter ilustriran. Zoper smrtne nezgode na železnici je zavarovan vsak imetnik **(kupec)** Koledarja za 1000 K.

Ker se je tiskal »Koledar« v omejenem številu, opozarjamo železničarje, ki si ga žele nabaviti, da se oglasijo čimprej. **Stane 10 Din.** Naročnina se sprejema že sedaj pri Osrednjem Društvenem vodstvu »Neodvisne Strokovne Železničarske Organizacije za Slovenijo«, Ljubljana, Turjaški trg št. 2-II, in pri vodstvu podružnic!

Železničarji, segajte po svojem »Železničarskem Koledarju«!

Poleg tega bo pa posebna vezava Koledarja v platnene platnice, ki bo pa stal 20 Din. Tak Koledar se bo vezal le na željo.

Stenice in ščurki na železnici.

Čuden naslov kajne? Nekdaj o teh živalicah nismo pisali, ker so bile pri pri nas prepovedane.

Da se malo temeljitejše seznanimo s to dovoljeno nežno živalico, je treba predvsem vedeti, od kedaj se nahaja in kje so njena glavna središča. Glavni vzrok seveda z vse, kar imamo slabega, je bila predvsem svetovna vojna, z vojno je združeno vse to, kakor stoji v svetem evangeliju: vojna, kuga, lakota in uši. Vojna je minula, dobili smo svoje ravnateljstvo juž. žel. v Ljubljano, preje je bila ta reč na Dunaju. Vojaki so šli na svoje domove, uši in stenice pa so stalni najemniki naših prenočišč od takrat, ko imamo svoje slavno ravnateljstvo.

Glavni kader teh zajedalcev je brez dvoma Sisak, ekspoziture pa so: Postojna, Zidani most, Maribor, Zagreb. Ker govorimo o tem malem sovražniku železničarja, moramo tudi vedeti, kdo vse pride v dotiko s to nesnago in kako?

Sprevodnika Janeza pokliče soproga: »Ti, Janez, slišiš, vstani, ura je tri.« Vlak odhaja ob 4. uri 20 min. Ker je sprevodnik Janez še od zadnje vožnje ves ubit in od pomanjkanja počitka ves utrujen, zazeha in se obrne na drugo stran, misleč, da še ni pozno in spi dalje. Boljša polovica, to videč, da je prvi poklic slabo učinkoval, se vjezi, pograbi ga z vso trdoto nežnosti ženskega spola, da ga zdrami, nato popije umazano osladkano vodo, v ročno torbico dene nekaj krompirja in kos kruha. Žena še zavpije za njim: »Glej, da ne odneseš vsega, nas je še 5 doma, mi tudi moramo jesti.« S tem pozdravom se odslovi naš Janez od svoje zadovoljne družine, prekljinjajoč na ves svet in kapitaliste, ki se valjajo v svilnatih žimnicah, ko mora on v slabem vremenu in nočnem času ločen od doma služiti tako trdo svoj mali kos kruha.

Na postajo prišedši ga čaka pet drugih tovarišev, da zavzamejo vsak svoje mesto pri vlaku in vlak odhaja. Po prestani 12urni vožnji, ako nam je bila sreča mila, pridemo v Sisak, tukaj je čas oddiha. Skuha se, kar ima pač kdo v torbi, se poje, pohvali se med seboj sedaj obstoječi družabni red, modrost in previdnost naših gospodov, ker tako očetovsko skrbijo za železničarje in njihove družine in se gre k počitku — pardon! vojskovat se z milijonsko armado sovražnikov sprevodniških teles. Armada, obstoječa iz črnega, rumenega, sivega in rudečega plemena, napadajo složno v večjih skupinah. V sprednjih vrstah so spretni skakači, za temi nastopa neko rujavo pleme, velik strah ima pred lučjo, tretji pa preišče naše torbe kakor detektiv, s kako dobroto so napolnjene in obenem pokuša. Ako mu ugaja, se skrije in ga prinesemo tudi na svoja stanovanja v veliko veselje našim ženicam. V borbi za življenje so složni vsi, vkljub temu, da so različnega plemena: stenice, ščurki, skakalice, lazice, vse grize, kolje in pika. Sprevodnik se praska, otepa in bije okrog sebe, ves divji in zmučen vstane, pokadi eno cigareto, se zahvali božji previdnosti, da je ušel iz borbe z zdravimi udi, neglede na to, koliko krvi je pustil na bojišču. Videl sem neko jutro čistilko sob pri vničevanju tega sovražnika, imela je vse roke krvave kakor kak mesar. Zavpil sem strašno, strašno in se z gnusom odstranil s tega morišča.

V Zidanem mostu je bilo nekdaj znano, da je prenočevalnica vlakospremnega osobja ena najbolj snažnih in dobro urejevanih. Sedaj je stvar drugačna, razpoke v zidu in krvavi sledovi pričajo, da se tukaj skriva nepriljubljne gost, zlomljena klop in umivalnik pričata o slabem gospodarstvu.

V Postojni imamo izven vseh teh nadlog, v slamnjačah mesto slame prah, polje za nego skakalic je tukaj na vrhuncu. Stenica je užaljena zapustila ta prostor od prevelike konkurence. Mi pa z veseljem konštatiramo, da stenic v Postojnski železničarski kasarni več nimamo.

Mi smo že opetovano opozarjali naše slavno ravnateljstvo na te škandalozne razmere, ki vladajo po teh kasarnah. Vzroke zaman iščete pri snažilkah, saj se te revice trudijo od jutra do večera, ali zlo je treba odpraviti pri korenini in sicer: Vse prenočevalnice je treba pobeliti in razpoke v zidovju zamašiti ne samo zunaj, temveč tudi znotraj. Nočna odeja, kar je slabega, odstraniti in rjuhe večkrat oprati. Snažilkam je treba dati strog ukaz, da so one odgovorne za red in snago njim zaupanih sob. V to svrho je treba, da se jih pošteno plača in pomnoži tako, da bode naloženo ji delo tudi lahko izvršila.

Slučaj Maribora za enkrat zamolčimo. Zakaj smatrajo nekateri gospodje iz Ravnateljstva, da so pravzaprav snažilke. Objavil pa bomo prizadete z imenom, ako se to hanibalsko delo na naših telesih takoj ne odpravi. Razumemo gospodo iz ravnateljstva, da se nima časa pečati s to malenkostjo, ker ima bolj plodonosno obrt z uvozom v pasivne kraje. Da pa se ta obrt bolj počasi razvija, je deloma kriva kr. financa, ker v svoji natančnosti preišče vsak zaboj. Mi železničarji bi bili jako hvaležni, ako bi bili gospodje pripravljeni tudi za eksport, ker se že na import razumejo, in sicer na živali, kakor je razvidno iz tega dopisa. Imamo jih več kot preveč za našo potrebo, in prosimo kr. financo, da bi pri tem izvozu ne delala gospodom ovir.

Prosimo tudi vsa humanitarna društva, da zastavijo vso svojo silo, da se vlakospremno osobje zaščiti pred to golaznijo. Nam je bogataš izpil že ves mozeg, stenice pa kri iz telesa. Če že moramo garati zastonj, hočemo pa imeti vsaj snago in mir tistih par ur, ki ste nam jih določili za počitek. Hočemo, da se škandalozne razmere odstranijo iz prenočevalnic, ako ne, bodemo nekega dne prinesli eno tako postelj v Ljubljanski muzej, z vsem komfortom opremljeno, da bode pričala našim potomcem, v kakih razmerah so živeli sprevodniki v državi SHS na južni železnici leta 1922 po Kristusovem rojstvu.

Sprevodnik Janez.

Rudarji.

Uspeh enotne fronte.

Prvi večji uspeh »Neodvisne Strokovne Organizacije« in enotne fronte je zaznamovati z rudarsko stavko v Trbovljah.

Tu je proletarit pokazal, da je uspeh in zmaga le v strnjenih vrstah vseh ugnjetenih, v neodvisnih strokovnih organizacijah, kjer je jasna zavest, da ni mogoč noben kompromis z razredom, ki mu je cilj obogačanje in uživanje na račun tujega dela, truda in stradanja. Prepad med obema razredoma. med razredom izkoriščevalcev in razredom izkoriščevanih je nepremostljiv, in zato je treba postaviti trdno, enotno fronto proletarcev proti trdni in enotni fronti kapitalistov. Resnico tega potrjujejo dogodki vsakdanjih dni po celem svetu, kjer si stojita nasproti oba tabora: eden za pridobitev čim večjih profitov, drugi za pravico življenja.

Resnico tega je pokazala tudi enotna fronta trpinov-rudarjev s svojo neodvisno rudarsko strokovno organizacijo »Zvezo Rudarskih Delavcev«.

Šest mesecev se je bil boj rudarjev, ki so morali naposled, ker so merodajni faktorji hodili okoli njihovih zahtev, kakor mačka okoli vrele kaše, poseči po skrajnem sredstvu, po stavki. Uspeh, ki so ga izvojevali rudarji, je tako velikanskega pomena. On je pokazal, da je le v enotni fronti proletariata ključ k zboljšanju svojega suženjskega položaja. Če samo pomislimo, da je bila poleg drugih pridobitev pridobljena zopet točka 8., ki je bila pri januarskih pogajanjih, ko delavstvo ni imelo svoje razredne organizacije, odpravljena, moramo reči, da je enotna fronta pokazala svojo moč. Priznan je bil rudarjem eksistenčni minimum. Osnovne plače so se zvišale na 55 odstotkov, a akordne na 60 odstotkov. Ta uspeh moramo tembolj ceniti, ker je rudarska razredna organizacija šele pred kratkim zopet osnovana, ker ni imela na razpolago takorekoč nobenih denarnih sredstev in ker se je celo mezdno gibanje odigralo v času izjemnega zakona o zaščiti države. — Uspeh je pred vsem zasluga »Zveze rud. del.«, ki ima v svojem okrilju ogromno večino rudarjev in ki je stavila zahteve in igrala v celem gibanju vodilno vlogo. Uspeh je pa tudi v tem, da je rudarski proletariat razumel pomen enotne fronte, ter se združil v boju za svoje pravice.

9000 rudarjev je pri Trboveljski družbi pokazalo svojo zavednost ter zavihtelo s poslednjim orožjem proti brezmejnemu izkoriščanju kapitalistov. Ni čuda, da je ves proletariat z največjo pažnjo in napetostjo zasledoval potek tega mezdnega gibanja in izjavljal svojo solidarnost z rudarji. Popolni štrajk največjega rudniškega podjetja v SHS je prikoval ne samo pozornost proletariata SHS, temveč tudi zanimanje širokih potlačenih mas v vasi in mestih. Vsa poštena jugoslovanska javnost — razen nekaj bankirjev, verižnikov-industrialcev in njihovih slug — je označevala štrajk rudarjev kot upravičeno sredstvo za zboljšanje bednega njihovega položaja.

Res je, da se je med tem časom borbe val draginje tako vzdignil, da je pridobitev rudarjev komaj dohitela velikansko draginjo. No, če se je to mezdno gibanje v akutni fazi končalo, se ono vendar nadaljuje. Treba bo novega zvišanja mezd, ker draginja, vkljub dvigu dinarja, raste ali pa stoji na svoji višini, za proletarca-rudarja nedostopni, če se ne vzame v poštev sladkor in druge malenkosti, ki vse skupaj na mesec ne dado 200 K znižanja.

Na novo povišanje pa bo družba pristala le tedaj, če bo »Zveza Rudarskih Delavcev« močna in enotna. Prestani štrajk in njega uspehi rudarjem samim najbolj jasno kažejo, da je upati zboljšanja svojega gmotnega položaja in človeka dostojnega socialnega stališča le v močni, neodvisni strokovni organizaciji, v svoji lastni samopomoči.

Zato, rudarji, vsi do zadnjega v »Zvezo rudarskih delavcev«. Ona vam je priborila priboljške — te si boste ohranili in nove priborili samo, če se še močneje oklenete svoje neodvisne strokovne organizacije: »Zveze Rudarskih Delavcev«.

Najnovejši uspeh.

V četrtek, 18. t. m. so se v Ljubljani vršila nova mezdna pogajanja rudarjev s Trboveljsko premogokopno družbo. Trboveljska premogokopna družba je namreč, z ozirom na to, da so se cene nekaterim živilom nekoliko znižale, hotela znižati tudi delavske mezde za 6%. Strokovna rudarska organizacija pod vodstvom »Zveze Rudarskih Delavcev« pa so zahtevale, da morajo mezde ostati, kakor so bile, ker je sedanje znižanje živil tako neznatno, da se ne sme to znižanje jemati niti v poštev. Trboveljska premogokopna družba je morala popustiti svoj namen in mezde ostanejo kakor so bile dosedaj.

* * *

Stavka rudarjev v ostravskih revirjih na Čehoslovaškem je izbruhnila v osmih rudnikih. Do stavke je prišlo, ker so hoteli podjetniki znižati rudarjem plače. Pričakuje se v kratkem generalni štrajk rudarjev v celi državi.

Neodvisna zveza rudarskih delavcev je ustanovila svojo podružnico v Senjskem rudniku v Srbiji 24. septembra. *Mednarodni pregled.*

Oglas.

Tačasni **centralni pripravljalni odbor neodvisne strokovne organizacije »Zveze rudarskih delavcev« za Slovenijo s sedežem v Trbovljah, sklicuje v nedeljo dne 19. novembra t. l. »Občni zbor« (kongres, kateri se vrši v Trbovljah.) Prostor objavimo pozneje. Dnevni red kongresa je:**

1. poročilo delegatov in podružnic ZRD.

2. poročilo t. č. pripravljalnega centralnega odbora:

a) predsednika,

b) tajnika,

c) blagajnika,

d) kontrolorjev.

3. Volitev novega aktivnega centralnega odbora in kontrolne komisije.

4. Sprememba pravil,

5. sestava pravilnikov,

6. prosti predlogi.

Pripravljalni Centralni odbor ZRD v Sloveniji poziva vse podružnice, da pripravijo v teku enega meseca vse gradivo, izdelane predloge itd., ter da se dobro pripravijo za kongres. Vse izdelane predloge in drugo morajo podružnice poslati najkasneje do 19. oktobra t. l. Centralni upravi v Trbovlje, da jih ona potem še pravočasno v teku enega meseca objavi v časopisju.

Trbovlje, dne 6. septembra 1922.

Weber Karl, t. č. predsednik — Fr. Bogve, t. č. tajnik

Stavbinci.

Pregled.

Na stavbi na Dunajski cesti, pri stavbenem podjetju G. Tönnies je delal dne 6. t. m. delavec Avgust Mesiček na strehi neke stare hiše, podavajoč opeko zidarjem. Polirju se je hotelo, da bode dobiček podjetja večji in je začel delavce naganjati, da delajo hitreje. Ker pa na tem delu stavbe ni bilo odra, je padel delavec Mesiček z 7 m višine, prebil si desno roko, poškodoval se na glavi in v notranjosti. Roka mu je zavita v gips, zdravnik je pa izjavil, da je še vprašanje, če bo tudi nadalje ostal za delo sposoben, ker se je bati, da ne nastopijo v notranjosti komplikacije.

Dne 12. t. m. se je pri istemu podjetju na stavbi »Ljubljanski dvor« v Kolodvorski ulici pripetil sledeči slučaj:

Delavce Benc Štefan je nosil opeko zidarjem, ki delajo na akord. Zidarskemu akordantu Millerju se je zdelo, da dotični delavec gre prepočasi in je vpil, da naj hitreje nosi. Delavec Benc je pohitel, spodrsnilo mu je na vogalu, (razume se zopet radi slabo postavljenega odra) ker je pa imel v rokah pet kosov opeke je ena padla pred noge Millerju. Ta je začel vpiti in je opsoval Bencu očeta in mater ter ga nazval, da je neumna opica. Benc je dalje opravljal svoje delo in ko se je drugič povrnil nazaj z opeko, ga je prijel Miller za vrat, udaril ga trikrat pod rebra, vlekel ga po odru in hotel ga vreči z odra dol v klet, pri čemur mu je raztrgal suknjo. Hotel ga je udariti še z zidarskim kladivom, nakar je Benc pobegnil in šel delat naprej ne da bi Millerju kaj nazaj odvrnil.

Miller je znan kot preganjač delavstva, kar lahko priča celokupno delavstvo, zaposleno na »Ljubljanskem dvoru«. — Posamezni stavbeni podjetniki so najeli nekoliko nezavednih preddelavcev in zidarjev, ki delajo na akord in naganjajo delavce kot živino.

Na stavbi Ljubljanske kred. banke pri istemu podjetju je zaposlen kot delovodja neki Žigon, ki na vse mogoče načine šikanira organizirano razredno zavedno delavstvo. Hotel je vreči na cesto enega od najboljših delavcev za to, ker je dotičnik delavski zaupnik, in iz istega razloga eno delavko. Temu gospodu ni še to dosti, ampak je **vsem organiziranm delavkam pr zadnjem izplačilu odtrgal po 1 K na uro,** ne upoštevajoč pogodbe z dne 25. 9. tl., ki določa zvišanje **za delavke 2 K na uro.** Temu gospodu in njegovemu pomagaču Podboju bi priporočili, da ohladijo malo kri, ker bi drugače bili prisiljeni, da malo spregovorimo o: »šnopsu in jajcih na Gorenjskem« in pa še marsikakšno drugo stvar.

Mimogrede še omenimo tudi stavbe tovarne slaščic g. Radivoja Hribarja v Gradišču. Tu je kot podjetnik »Stavbna družba d. d.«, kot delovodja pa znani preganjač delavstva neki polir Brgles, kateri je odtrgal delavcem, zaposlenim na tej stavbi 2 K na uro, ker je izplačal delavcem namesto 17 K le 15 K na uro.

Kakor zadeva glede ženskih delavnih moči pri podjetju Tönnies, tako je tudi zadeva pri Stavbni družbi naznanjena obrtnemu sodišču in če ne bo to pomagalo, bo delavstvo storilo svoje.

V **Logatcu** gradi tvrdka »Slograd« Sokolski dom in izkorišča delavstvo na ta način, da trdi, da ona iz patriotizma nima pri tej stavbi nobenih procentov, temveč da dela prav zastonj. — Ista tvrdka je najela tudi par nezavednih zidarjev, ki delajo na akord. naganjajo delavce, ki so plačani **komaj 10 K na uro,** pri tem pa še ti gospodje pravijo, da bi morali delavci delati zastonj ker je to narodni dom.

Gospodje! Lačni želodci nimajo nič skupnega z narodnostjo.

V **Ptuju, Tržiču, Mariboru** in na nekih drugih mestih nočejo podjetniki upoštevati nove mezdne pogodbe, posebno se v tem odlikuje tvrdka Andrej Černe v Ljubljani.

Prostor lista nam ne dovoli, da vse obširno opišemo, toda prihodnjič kaj več o tem.

Stavbeni podjetniki uganjajo trgovino in preprodajo stavb, samo da bi lažje izkoriščali stavbinsko delavstvo. Tako je stavbeno podjetje Dragotin Korošec v Rečici ob Paki odstopilo zgradbo stavbe g. Mecilovšeka, ravnatelja steklarne v Zagorju, kateri ne upošteva odmora in je nagnal delavce, da delajo na tej stavbi v nedeljo dne 24. 9. t. l. Kadar se gre za večji dobiček podjetnikov, nedelja kot odmorni dan delavstva nima veljavnosti.

Ali je pri vsem tem potrebno dokazovati stavbinskemu delavstvu, da mu je potrebna močna strokovna organizacija?

Ali so merodajni faktorji, ki naj bi bili regulator med najemnim sužnjem in gospodarsko močnejšim delodajalcem, postavili po stavbah inšpekcije za varnostne naprave (odre), ki bi odklonili težke posledice? Če bi se bilo to zgodilo, ne bi padel delavec Mesiček s strehe, se ne bi ponesrečil en koristen član človeške družbe. Je že res, ali kaj se delodajalca tiče življenje najemnega sužnja? Tudi ministrstvo za socialno politiko se ne gane, če pade ena, pet, deset ali pa več človeških žrtev? — Inšpekcija zaradi tega seveda ni potrebna, to je neumnost. Kapital, to je Bog, kateremu se klanjamo. Vse ostalo je postranska stvar!

Nesrečni slučaji na stavbah se dogajajo razen tedaj, če niso stavbe zavarovane z odrom, tudi še zato, ker se delavec preveč zmuči od dela, kadar dela več, nego mu dopušča od vojne oslabljeni organizem. Nesreče pa prihajajo tudi odtod, da nimajo delavci zadostne in dobre hrane, kajti stavbinski delavci jedo večinoma suh kruh in spijo po stavbah v nesnažnih in mračnih luknjah, da bi prihranili v teh 200 dneh stavbene sezone sredstva, s katerimi bi s svojimi družinami lahko živeli še ostalih 155 dni, ko njihovo delo miruje.

In navzlic vsemu temu hočejo gospodje stavbeni podjetniki podaljšati delovni čas, čeprav je razumljivo, da podaljšanje delovnega časa na stavbah pomnožuje slučaje ponesrečenja. S podaljšanjem delovnega časa v Ljubljani, kjer je zaposleno 2000 delavcev, za dve ure na dan, se dobi 4000 delovnih ur, kar pomeni, da bi se lahko zaposlilo še 500 delavcev, ki bi se preživljali ob tej neznosni draginji.

Samo Ljubljana, Zagreb in Belgrad kažejo znake gradbene delavnosti, drugje nikjer. Stavbinski delavci postavajo od mesta do mesta in ne najdejo zaslužka. V Belgradu dela na 1600 stavb 30.000 delavcev po 10 in več ur na dan, pri čemur se dobi 80.000 delovnih ur in bi se **lahko zaposlilo še deset tisoč stavbenih delavcev.**

Iz tega se vidi, kako ministrstvo za socialno politiko skrbi za odpravo brezposelnosti in kako se stavbinski delavci na debelo izkoriščajo za malo dnino in dolg delovni čas.

Iz tega naj bo vsakemu stavbinskemu delavcu jasno:

da je strokovna organizacija vsakemu delavcu brezpogojno potrebna za zaščito njegovih delavskih interesov.

Osamljen in neorganiziran delavec je kakor list med vetrovi. Vsak delodajalec ga lahko tepe, vsak pes ga lahko ozmerja. Delavec je brez moči, nobenega odpora ne more dati, nobenemu sotrpinu pomagati.

Povsem drugače je z organiziranim delavcem. V organizaciji združuje on svojo moč z močjo tisoč ostalih sotrpinov, tukaj si skupno pomagajo in skupno skrbijo za skupne koristi.

Za zboljšanje gospodarskega položaja stavbinskega delavstva je potrebno, da vsi stavbinci stopajo v svojo strokovno organizacijo **»Osrednje društvo stavbinskih delavcev«** in da v njej vedno ostanejo in se od nje ne oddvajajo, ker je en veliki delavski učitelj rekel:

Rešitev delavstva — bo delo delavcev samih!

Tej resnici je dodati še eno, s katero završujemo te vrste in pravimo:

Delavci se bodo rešili potom svojih organizacij!

V organizaciji je rešitev!

Stavbinci na delo!

NOVA TARIFA

dne 26. septembra 1922 za stavbinsko delavstvo.

I. Mezde stavbinskega delavstva se zvišajo tako, da bodo znašale:

1.	za polirje	28—35 K
2.	» preddelavce	23—28 «
3.	» izučene profesioniste	21—25 »
4.	» kvalificirane težake (ordrarji, pažiljci za beton. konstrukcije)	
5.	» težake	13—17 »
6.	» mladostne delavce	10—13 »
7.	» delavke	10—13 »
8.	» vajence	10—17 »

II. V razmerju povišanja mezd določenega v točki II. se povišajo mezde vsem delavcem (delavkam) stavbnih podjetij.

III. Za polirje in preddelavce velja dogovorjena odpoved.

IV. Za ostalo delavstvo ni odpovednega roka.

V. **Povišanje mezd po točki I. tega dogovora je veljavno že za izplačilo v soboto, dne 30. septembra 1922.**

Dodatek: Določilo točke II. tega dogovora se pojasni tako: Dosedanje mezde stavbinskega delavstva se povišajo in sicer: Vsem delavcem v kategorijah 1, 2, 3 za delovno uro za 3 K. Vsem delavcem v kategoriji 4 za 2—3 K. Vsem delavcem (delavkam) v kategorijah 5, 6, 7 za 2 K. Vajencem (8. kategorija) za 1—2 krone.

Stavbinskemu delavstvu Slovenije!

V smislu zakona o zaščiti delavstva je potrebno, da se na vsaki stavbi izvolijo iznova delavski zaupniki po sledečem ključu:

Do 20 delavcev en zaupnik, od 21 do 50 delavcev največ trije zaupniki, od 51 do 100 delavcev največ štirje zaupniki, od 101 do 150 delavcev največ pet zaupnikov, od 151 do 450 delavcev največ šest zaupnikov.

Ako je več nego 451 delavcev, voli vsakih nadaljnjih 50 delavcev po enega zaupnika, toda skupaj ne smejo nikoli voliti več nego 16 zaupnikov.

Mandat zaupnikov traja eno leto.

Pravico voliti imajo vsi delavci in delavke, ki so dovršili 18. leto starosti. Pravico izvoljeni biti imajo vsi polnoletni delavci in delavke, če so jugoslovanski državljani in so pismeni.

Volitve so tajne in se vršijo po kandidatnih listah.

Pozivljemo vse delavce in delavke, da na vsaki stavbi postavijo kandidatne liste, da se čim preje izvolijo novi zaupniki.

Obenem razglašamo, da so se za stavbo Ljubljanske kreditne banke, podjetje g. Tönnies, vršile volitve delavskih zaupnikov po novem zakonu dne 13. t. m. in so bili izvoljeni:

Golob Alojz, delavec,
Štorek Alojz, delavec,
Majerl Katica, delavka.

Osrednje društvo stavbinskih delavcev v Ljubljani. Turjaški trg 2.

Brivci.

Združenje brivcev.

POZIV

vsem pododborom, podružnicam, zaupništvom in članom pokrajinskih zvez: Beograd, Zagreb, Ljubljana in Sarajevo.

Sodrugi!

Kmalu bo dve leti, odkar se je vršil kongres brivskih delavcev v Brodu, kjer se je izpeljalo ujedinjenje brivsko-lasničarskih delavcev cele Jugoslavije, razen Slovenije. Takoj po ujedinjenju, ko bi se moralo to združitev tudi dejansko izvesti, je nastopila zloglasna »Obznana«, ki je vse to onemogočila. V državi je zavladala reakcija, ki je strahovito zadela ves delavski razred, kakor tudi brivske delavce. Reakcija se je čutila tako na ulici kot v delavnici, kjer so se delavcem postavljali ubijajoči delovni pogoji. Veliko poskusov, da se ustvari organizacija, je propadlo, ker jih je spremljalo zapiranje in preganjanje delavcev. Vendar so se po velikih naporih ustanovile pokrajinske organizacije v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani in Sarajevu. Plenum delegatov teh organizacij, ki se je vršil 12. in 20. septembra letos, je sklenil, naj se z ozirom na to, da Slovenija prej ni bila ujedinjena, skliče v najkrajšem času kongres v Brodu. Zveza brivskih delavcev v Beogradu je bila poverjena s tem, da izvrši vse priprave za sklicanje kongresa.

Plenum je po diskusiji tudi sklenil, naj bo centrala v Beogradu.

Razen tega se je plenum bavil tudi z zelo važnim vprašanjem ponovne otvoritve zaprtih strokovnih organizacij. Sklenilo se je, da se izdelajo znamke od 1—5 dinarjev, da se omogoči pošiljanje delegatov v kraje, kjer so organizacije zaprte. Stroški bi se pokrivali iz skupnega fonda. Pokrajinske zveze bi pošiljale svoje delegate v podružnice, da bi se otvoritev sindikatov čimprej izpeljala in sklical kongres.

Sodrugi!

Plenum je ugotovil, da je stanje brivskih delavcev v Jugoslaviji strašno težko in da je treba iz tega položaja čimprej najti izhod. Ta izhod je v organiziranju in ujedinjenju vseh brivskih delavcev v enotno zvezo, ki bo v stanju, vzdržati naskok delodajalcev.

Zato se pozivajo vsi gori omenjeni pododbori in zaupništva, da takoj pošljejo poročila o svojem delu svojim centralam, da bi te mogle pravočasno pripraviti referate za kongres, ki se bo kmalu vršil.

Na delo, sodrugi!

Za Beograd: *Sava Gjorić;* za Zagreb: *Antun Makinc*; za Ljubljano: *Iv. Dorčec,* za Sarajevo: *Vukosavljević.*

Kurjači.

»Neodvisna Zveza kurjačev za Slovenijo« je imela dne 1. oktobra v »Delavskem domu« I. občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Pomen strokovnih organizacij. 2. Čitanje pravil. 3. Volitev društvenega vodstva. 4. Razno.

V društveno vodstvo so izvoljeni: Predsednik, podpredsednik, zapisnikar, blagajnik, 3 odborniki in 3 v nadzorstvo.

Vpisnina 5 dinarjev, članarina tedensko 5 dinarjev.

Vsi kurjači (privatni), vstopajte v svojo »Neodvisno Zvezo«!

Kamnoseki.

Med kamnoseškim delavstvom in kamnoseškimi podjetniki v Ljubljani je bila dne 30. marca sklenjena pogodba z veljavnostjo do 1. aprila 1923. po kateri se imajo zvišati plače kamnoseškemu delavstvu, ko draginja naraste čez 10 odstotkov, na podlagi tabele in količine gotovih življenskih potrebščin in uradnih cen.

Ta tabela je tako pomanjkljiva, da jo je treba iz temelja spremeniti. Na primer je v tej tabeli samo moka, sladkor, fižol, meso. Obleka, obuvalo, perilo, stanovanje in vse druge potrebščine, ki jih potrebuje vsak delavec, niso označene.

Kljub temu je delavstvo voljno, da obdrži to pogodbo do konca njene veljavnosti. Ker je pa draginja šla navzgor, je zastopnik Osrednjega društva stavbinskih delavcev dne 5. t. m. zahteval, da se plače kamnoseških delavcev regulirajo. Kamnoseški podjetniki so se upirali, češ, da je draginja po tabeli in uradnih cenah šla le za 9.46 odstotkov navzgor in da niso primorani dati zvišanja v smislu pogodbe. — Zastopnik delavstva je povdarjal, da so potrebe delavstva mnogo večje, kot je to v tabeli označeno in da se uradne cene ne soglašajo z resničnimi cenami v trgovinah. Na ta način se mu je posrečilo, da se plače kamnoseškemu delavstvu zvišajo za 10 odstotkov. — Podjetniki so naglašali, da delavstvo v smislu pogodbe ni upravičeno na to zvišanje, da pa dajejo to iz dobre volje.

Sodrugi kamnoseki! Ali je kedaj bil slučaj, da je volk postopal z jagnjetom angelsko? Ne! Tudi to majhno zvišanje ni prišlo iz dobrosrčnosti Vaših izkoriščevalcev, nego pred dejstvom, da so vsi kamnoseški delavci organizirani, je moral podjetnik odnehati.

V bodoče pa je naloga kamnoseških delavcev, da še močneje strnejo svoje vrste v svoji strokovni organizaciji, da bi bili v stanju priboriti si življenske pogoje, vredne človeka.

To malo naj bo podlaga za daljni boj za izboljšanje delovnih pogojev, ki bo tem bolj uspešnejši, čim boljše bodo zgrajene delavske strokovne organizacije. Zatorej, kamnoseki, varujte svoje pravice in borite se za nove, kar je pa le potom razredno zavednih organizacij mogoče.

Transportni delavci.

Iz špediterske stroke.

Nekega dne sem čakal na ljubljanski glavni pošti, da dobim telefonsko zvezo s svojim sodrugom in sem slučajno na telefonu slišal to-le:

»Halo! — Milostiva gospa, tukaj špedicijska družba. Preselili Vas bomo zelo ceno. Veliki voz z dvema delavcima velja na uro 30 dinarjev, če želite tri delavce, pa 45 dinarjev, torej vsak delavec 15 dinarjev več na uro. Takoj pošljemo.« Oho, sem si mislil, za eno uro dela se plača 15 dinarjev, to bi bila že precej dobra nagrada. Tukaj bom jaz poiskal dela. Ko sem dovršil telefonski razgovor z dotičnim sodrugom, sem zahteval od centrale, naj me zveže z dotično špedicijsko družbo in zaprosim:

»Prosim Vas, ali potrebujete delavcev?« Odgovorili so mi na to: »Lahko se zglasite zjutraj, mogoče bomo potrebovali, za danes imamo dovolj.« »Koliko pa plačate?« vprašam. — »Dva dinarja na uro,« sem dobil odgovor. »Kaj, dva dinarja na uro, Vi ste pa od dotične gospe zahtevali 15 dinarjev na uro za vsakega delavca,« sem začudeno vprašal. Naenkrat je glas v telefonu jezno zaupil: »Proč, s komunistom nimam ničesar opraviti« in je zaprl telefon.

Torej tako je to, sem si mislil, podjetnik zasluži šestkrat več kakor iznaša dnina delavčeva. Res je, sedaj sem na jasnem, odkod podjetnikom palače, avtomobili in ostalo bogastvo. Od vsakega delavca zasluži delodajalec šestkratno delavčevo dnino, s katero se ta mora preživljati; in ker še vem, da pri vsakem delodajalcu dela več delavcev, v velikih tovarnah celo na tisoče in ko sem vse to razmislil, Vam povem, da sem sedaj popolnoma na jasnem, odkod prihaja to: da eden dela in ustvarja vse, nima pa ničesar — drugi pa nič ne dela in ima vse.

Ni treba pozabiti, da se je to pripetilo leta gospodnjega 1922 v srečni Jugoslaviji, deželi gospodarskih in socijalnih pravic, za časa, ko so po celi Jugoslaviji plavali amerikanski dolarji, državljani plačevali visoke davke, delavstvo živelo v bedi in stradalo vsled brezposelnosti, ljudstvo pa v Dalmaciji umiralo od lakote.

Špediterski delavec.

Naročajte neodvisni strokovni list

„Strokovna Borba“.

List izhaja dvakrat mesečno. Posamezna številka stane 1 dinar. Naročnina na mesec 2 dinarja. Uredništvo in upravništvo se nahaja v Ljubljani, Turjaški trg štev. 2/II, Delavski dom.

Lastnik in izdajatelj: »Neodv. Strok. Železničarska Org. za Slovenijo«. Odgovorni urednik: Ivan Baznik. — Tisk »Zvezne tiskarne«.